

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

за темою № 9 - Автоматизація зведеного обліку і складання звітності

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління
(протокол від 15.08.2022 № 1)

Розробники:

1. Викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст вищої категорії, викладач – методист Бондаренко Л.Ф.
2. Викладач циклової комісії економіки та управління, к.п.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Носач І.В.

Рецензенти:

1. Зав. кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування Кременчуцького інституту ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», к.е.н., доцент Єфременко А.Г.
2. Кандидат економічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС Харченко М.В.

План лекцій:

1. Організація зведеного обліку та складання звітності в комп'ютерних облікових програмах
2. Закриття облікового періоду з використанням комп'ютерних облікових програм
3. Склад і структура звітності комп'ютерної облікової системи

Рекомендована література:

Основна література:

1. Гончарук Я.А., Марушко Н.С., Лозницький Д.С., Воляник Г.М. Інформаційні системи і технології в обліку. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). — Львів: Магнолія 2006, 2014. — 400 с.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
3. Лучко М. Р., Адамик О. В. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті: Навчальний посібник / М. Р. Лучко, О. В. Адамик. — Тернопіль: ТНЕУ, 2016. — 252 с.
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. №851-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
5. Сиротинська А.П., Лазаришина І.Д. Інформаційні системи підприємств малого бізнесу. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України). — К.: ЦУЛ, 2018. — 264 с.
6. Сусіденко В. Т. Інформаційні системи і технології в обліку. [текст] навч. посіб. / В. Т. Сусіденко. — К.: ЦУЛ, 2016. — 224 с.
7. Шквір В. Д., Загородній А. Г., Височан О. С. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: Підручник. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. — 404 с.

Допоміжна література:

8. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. — 336 с.
9. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Євдокимов В.В., Легенчук С.Ф. Інформаційні системи і технології в обліку: Підручник для студентів ВНЗ - 3-тє вид., перер. і доп. — Житомир: ПП «Рута», 2007. — 468 с.
10. Глушаков С.В., Мачула В.Г., Мачула О.В. ПК для бухгалтера. — Х.: Фолио, 2008. — 478 с.
11. Інформаційні системи і технології в обліку: електронний підручник для ПТНЗ [Електронний ресурс] / Л.А. Карташова, В.В. Юрженко, А.Г. Гуралюк,

- Л.С. Гуменна, М.Л. Ростока – К.: Інститут професійно-технічної освіти, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bookkeeper.ivet-ua.science>
12. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2008. — 320 с.
13. Клімушин П.С., Орлов О.В., Серенок А.О. Інформаційні системи та інформаційні технології в економіці. — Х.: Видавництва ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. — 448 с.
14. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
16. Шквір В.Д., Згородний А.Г. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті. — Л.: Політехніка, 2013. — 400 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

17. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
18. Офіційний сайт «Вісник податкової служби України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua>.
19. Офіційний сайт журналу «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vobu.ua>
20. Офіційний сайт журналу «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dtki.com.ua>

1. Організація зведеного обліку і складання звітності в комп'ютерних облікових програмах

Будь-яке підприємство, реєструючи господарські операції в первинних документах, формує підсумкові дані про фінансово-господарську діяльність за конкретний розрахунковий період. Ці дані утворюють оперативну, статистичну, податкову та фінансову звітність.

Автоматизоване формування оперативної звітності забезпечує щоденний контроль за господарськими операціями підприємства.

Створення статистичної звітності забезпечує формування відомостей за окремими показниками господарської діяльності підприємства в натуральному й вартісному вираженні.

Податкова звітність ґрунтується на даних бухгалтерського обліку. Подається у вигляді податкових декларацій (розрахунків) платником податків контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання.

Фінансова звітність базується на даних первинного, аналітичного та синтетичного обліку та складається для задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів.

Автоматизований комплекс задач зведеного обліку і складання звітності забезпечує:

- послідовність;
- узагальнення інформації на аналітичних і синтетичних рахунках із наступним групуванням даних на одному або кількох рахунках;
- відображення господарських операцій, що змінюють стан коштів підприємства, і їх джерел на рахунках бухгалтерського обліку;
- автоматизоване систематичне складання (за місяць, квартал, півріччя, рік) бухгалтерського балансу та звітності, завершального етапу облікового процесу.

Автоматизоване оброблення задач зведеного обліку та складання звітності сприяє:

- якісному контролю за рухом статутного капіталу в частині основних і оборотних коштів підприємства;
- збереженню грошових коштів і контролю за використанням їх за цільовим призначенням;
- визначенню фінансових результатів діяльності підприємства та контролю за розподілом прибутку;
- систематизації та узагальненню даних в аналітичному й синтетичному розрізах про виробничо-господарську діяльність підприємства для забезпечення прийняття управлінських рішень.

Мета, склад, принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів визначаються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1.

Основне завдання автоматизації зведеного обліку та складання звітності — надання інформації, що задовольняє вимоги таких груп користувачів:

- внутрішніх користувачів, тобто тих користувачів, які здійснюють облік, в тому числі управлінського складу підприємства;
- зовнішніх користувачів.

Вхідна інформація для автоматизованого розв’язування задач зведеного обліку та складання звітності — це первинна інформація, що утворюється в процесі фінансово-господарської діяльності, а також інформація, що повністю формується в процесі задач інших ділянок обліку.

2. Закриття облікового періоду з використанням комп’ютерних облікових програм

Перш ніж формувати будь-які звіти в програмі 1С необхідно здійснити закриття облікового періоду за допомогою регламентних операцій.

Процедура завершення періоду виконується за допомогою документу «Закриття місяця» (меню «Операції» → «Регламентні операції» → «Закриття місяця»). Даний документ проводить більшу частину регламентних операцій бухгалтерського та податкового обліку.

Документ складається з переліку регламентних операцій бухгалтерського та податкового обліку, встановлених в порядку їх закриття. Кожна регламентна

операція виконується не більше одного разу на місяць. Даним документом передбачено виконання наступних дій:

- нарахування амортизації (розраховується амортизація основних засобів та НМА за вказаними видами обліку, за виключенням тих об'єктів, за якими амортизація вже була нарахована впродовж звітного періоду;
- переоцінка валютних коштів (розраховується переоцінка валютних коштів за вказаними видами обліку, тобто залишок валютних коштів у гривні перераховується за курсом, вказаним в довіднику валют на момент проведення переоцінки, та відображаються курсові різниці);
- регламентні операції з бухгалтерського обліку:
 - коригування фактичної вартості номенклатури (використовується підприємствами, які для оцінки вибуття запасів обрали метод з розрахунком середньозваженої за місяць: впродовж звітного періоду вартість вибуття розраховується за середньозваженою на момент операції, а після проведення даної регламентної операції будуть зроблені корегуючі проведення та сума вибуття буде приведена до середньозваженої за місяць);
 - списання витрат майбутніх періодів (за наявністю залишків на рахунку обліку витрат майбутніх періодів в бухгалтерському обліку здійснюється розрахунок сум списання таких витрат за правилами, що наведені в однойменному довіднику);
 - розрахунок та коригування собівартості продукції (послуг) (проводить закриття рахунків 91 та 23; після закриття залишок по рахунку 23 буде дорівнювати залишку, наведеному у документі «Інвентаризація НЗВ» за відповідний період;
 - переоцінка вартості запасів (здійснюється оцінка вартості запасів в бухгалтерському обліку на підставі інформації про чисту вартість їх реалізації);
 - розрахунок торгівельної націнки за проданими товарами (підприємства, у яких облік у роздробі здійснюється за продажними цінами, розраховують середню роздрібну націнку і коригують списання за проданими товарами)
 - регламентні операції з податкового обліку;
 - технологічні операції з податкового обліку.

Процедура визначення результатів діяльності виконується за допомогою документу «Визначення фінансових результатів» (меню «Операції» → «Регламентні операції» → «Визначення фінансових результатів»). Документ призначений для визначення фінансового результату діяльності підприємства шляхом закриття доходів і витрат, а також для формування залишку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Документ рекомендується проводити в кінці місяця, після відображення всіх господарських операцій, які впливають на доходи та витрати, включаючи витрати з податку на прибуток.

3. Склад і структура звітності комп'ютерної облікової системи

Для отримання та аналізу даних за залишками та оборотами рахунків бухгалтерського та податкового обліку в «1С» використовуються стандартні звіти (меню «Звіти»). Для кожного виду обліку (бухгалтерського та податкового) передбачені свої набори стандартних звітів. Будь-який звіт може бути сформований для визначеної організації та для відповідного періоду часу.

В 1С передбачено формування наступних звітів:

- «Оборотно-сальдова відомість (бухгалтерська)» - містить для кожного рахунку інформацію про залишки на початок і кінець періоду та обороти за дебетом і кредитом;
- «Шахова відомість» - містить табличне представлення оборотів між рахунками за окремий обраний період для визначеного підприємства. Строки таблиці відповідають рахункам, що дебетуються, рядки — рахункам, що кредитуються;
- «Оборотно-сальдова відомість за рахунком (бух.)» - використовується для отримання інформації про залишки та обороти за обраним рахунком. Звіт дозволяє отримати деталізацію за субрахунками рахунка, а для рахунків, за якими ведеться аналітичний облік - деталізацію за конкретними об'єктами аналітичного обліку (субконто);
- «Обороти рахунку (бухгалтерський)» - дозволяє отримати обороти рахунку в кореспонденції з рахунками та сальдо на початок і кінець періоду з визначеною періодичністю. Додатково можна отримати деталізацію за субрахунками та субконто рахунку, що аналізується;
- «Аналіз рахунку (бухгалтерський)» - виводить початкове та кінцеве сальдо по рахунку обліку, а також обороти в кореспонденції з рахунками. Додатково можна отримати деталізацію за субрахунками і субконто, а також роздрукувати проміжні підсумки з визначеною періодичністю;
- «Карточка рахунку (бухгалтерський облік)» - включає всі проведення з обраним рахунком або проведення по даному рахунку за конкретним значенням об'єктів аналітичного обліку — найменуванню матеріалу, організації - постачальнику тощо. Крім того, в карточці рахунку відображаються залишки на початок і кінець періоду, обороти за період і залишки після кожного проведення.
- «Аналіз субконто (бухгалтерський)» - виводить початкове та кінцеве сальдо та обороти за період по рахункам, які мають субконто.
- «Обороти між субконто (бухгалтерський облік)» - призначений для отримання інформації про всі обороти між двома обраними наборами видів субконто в межах зазначеного періоду.
- «Карточка субконто (бухгалтерський облік)» - в звіт включаються всі проведення з обраним видом субконто або проводки за даним видом субконто за конкретними значеннями об'єктів аналітичного обліку — найменуванню матеріалу, організації – постачальнику тощо. Крім того, у карточці субконто показуються обороти за період і залишки після кожної проводки.

- «Зведені проведення» - звіт містить обороти між рахунками за деякий обраний період по заданій організації.
- «Звіт по проводках (бухгалтерський облік)» - звіт призначений для отримання списку проводок за визначеними критеріями.
- «Головна книга» - звіт дозволяє вивести обороти рахунків в кореспонденції з рахунками та сальдо на початок і кінець періоду з визначеною періодичністю.
- «Діаграма» - звіт призначений для представлення бухгалтерських даних за окремими рахунками в графічному вигляді.

Аналогічним чином формуються звіти у податковому обліку.

Крім запропонованих звітів в «1С: Бухгалтерії 8» автоматично формуються форми бухгалтерської звітності, податкові декларації, звіти для органів статистики та фондів, інші регламентовані звіти (меню «Звіти» → «Регламентовані звіти»)

Регламентовані звіти – це звіти, форма, порядок складання, терміни та порядок подання яких визначені законодавчо.

Форма складається з двох основних частин. Ліворуч розташований список видів звітів:

- фінансова звітність;
- податкова звітність;
- звітність за фізичними особами;
- звітність у фонди;
- статистична звітність.

Праворуч розміщені журнал звітів і журнал вивантаження форм звітності в електронному вигляді. Переключення між журналами виконується вибором відповідної закладки.

Візуально заповнений регламентований звіт - це таблиця, частково доступна для редагування. Доступність комірок для редагування визначається кольором фону (білий – редагування заборонено, жовтий - заповнення вручну, зелений – автоматичний розрахунок на підставі даних, введених в інші комірки, світло-зелений – автоматичний розрахунок на підставі даних інформаційної бази).

Для форм звітності, які можуть заповнюватись автоматично за даними інформаційної бази, існує можливість з'ясування алгоритму формування комірок звіту. Такий режим називається розшифровкою значення показника звіту.

Регламентовані звіти зберігаються в інформаційній базі. Список збережених звітів відображається у журналі звітів. З журналу можна відкрити будь-який раніше сформований звіт, внести в нього зміни та знов зберегти з вже внесеними змінами.